

Creativiteit is de motor voor ontwikkeling

Deze tekst is geschreven ter gelegenheid van de KinderKunstBiënnale die van 17 september – 31 oktober 2021 wordt gehouden in de OBA Oosterdok te Amsterdam. ([www. KinderKunstBiennale.nl](http://www.KinderKunstBiennale.nl)), en is gebaseerd op verschillende beleidsnota's en jaarverslagen van De Rode Loper op School.

Stichting Kunsteducatie
De Rode Loper Op School

Stichting Kunsteducatie De Rode Loper op School
Aik Meeuse, voorzitter bestuur
Machtelt van Thiel, directeur
Wendeline Thole, projectleider KinderKunstBiënnale

Het belang van kunst- en cultuureducatie

Vaardigheden voor de toekomst

De wereld verandert snel. Er zijn voortdurend ingrijpende ontwikkelingen en bedreigingen waartoe we ons moeten verhouden. Wat we nu leren, is over 10, 20 jaar misschien achterhaald. Nieuwe technieken volgen elkaar razendsnel op.

Daarom is het van het grootste belang dat kinderen zich staande weten te houden, open staan voor nieuwe ontwikkelingen en kansen weten te grijpen.

Naast het kunnen lezen, schrijven en rekenen is daar veel meer voor nodig: Bijvoorbeeld, dat ze ontdekken wat ze zelf allemaal kunnen, wat hun zintuigen voor mogelijkheden hebben, welke (onvermoede) talenten ze hebben, welke middelen er zijn om zich te kunnen uiten, hoe ze met anderen contact kunnen maken en hoe ze met anderen goed kunnen samenwerken. Dat ze ontdekken dat er meerdere perspectieven zijn om problemen te lijf te gaan. Hoe ze onverwachte opdrachten succesvol kunnen invullen. Dat je jezelf leert kennen en weet waardoor je je kunt laten inspireren, wat je sterke en zwakke kanten zijn.

Kortom, om kinderen een goede basis te geven een eigen, verantwoordelijke weg in te slaan op hun levenspad, is het belangrijk dat ook aan deze vaardigheden in opvoeding en onderwijs aandacht wordt gegeven. Kunst- en cultuureducatie geven juist daar volop mogelijkheden voor en zijn daarom onmisbaar in ieders opvoeding.

Cultuuronderwijs maakt nieuwsgierig. En nieuwsgierigheid is de motor van levenslust.

Met kunst- en cultuureducatie bedoelen we de methodiek die gebruik maakt van vaardigheden uit de beeldende kunsten en techniek (maken met je handen), uit dans en theater (uitingen met je hele lijf), uit de muziek, mediakunst en taalexpressie.

Het leuke is dat het antwoord van opdrachten uit die methodieken niet achterin het boek staan. De antwoorden geef je zelf en worden wel of niet gewaardeerd door anderen. En er is geen goed of fout, er is wel: beter, mooier en Wow!

Cultuuronderwijs maakt de creativiteit in kinderen

los. Een kind is geen leeg vat waarin alleen kennis moet worden gegoten, een kind is een latente bron van talenten die moet worden aangeboord. En creativiteit is de motor van dat ontdekken, experimenteren, groeien, risico's nemen, regels doorbreken, grenzen overgaan, fouten maken, plezier maken en trots kunnen zijn op wat jij (alleen en met anderen) kunt maken.

Kunst zet je in beweging

Door kunst leer je anders kijken. Naar jezelf, naar anderen en naar de wereld om je heen. Creativiteit zet hersenen in beweging.* Het werken met verbeelding en het samen creëren maakt het leven ruimer, leuker en kansrijker.

In de leeftijd tussen 4 en 12 jaar kan een bepalende basis worden gelegd voor latere cultuurparticipatie. Niet ieder kind krijgt van huis uit mee wat kunst en cultuur met je kan doen. Interesse voor kunst en cultuur moet vaak worden aangewakkerd. En wat leent zich daar beter voor dan een ontmoeting met een echte kunstenaar in de klas, iemand die buiten de gebruikelijke kaders denkt en nieuwe vensters opent, of een onvergetelijk bezoek aan een kunstinstelling in de buurt?

* YouTube:

Prof. Dr. Erik Scherder,

Wat gebeurt er in je hersenen als je naar muziek luistert

Mark Mieras,

De impact van kunsteducatie op het brein van kinderen en jongeren

Kinderen kunnen op verschillende manieren leren van cultuuronderwijs:

- Door zelf iets te maken en betekenis of emotie te communiceren (vaak onder leiding van een kunstenaar). Door zelf creatief bezig te zijn met geluid, tekst, beeld, materiaal en beweging. Kinderen leren zich zo uit te drukken over hun eigen leefwereld met behulp van kunst. (actief)

- Door het kijken en luisteren naar professionele kunst- en cultuuruitingen, het bezoeken van culturele instellingen zoals musea, theaters en muziekgebouwen en het beleven van tentoonstellingen, voorstellingen en muzikale uitvoeringen, en door het lezen over cultuur. Daarmee ontdekken kinderen wat ze mooi vinden (en waar ze niks aan vinden), waar ze meer van willen zien en meer van beleven. (receptief)
- Door het praten en nadenken over kunst en hun eigen werk en dat van leeftijdsgenoten. Welke emoties en gedachten roept dat bij je op? Dat praten en denken stimuleert reflectie op cultuur in het heden en verleden en op de eigen plek in de wereld, maar ontwikkelt ook het besef van wat mooi is, inspirerend en tot nadenken stemt. (reflectief)

Cultuureducatie laat kinderen hun talenten ontdekken en maakt kinderen klaar om in hun latere leven ook deel te nemen aan culturele uitingen waarmee ze hun leven kunnen verrijken. Of het nu is als koorlid of deelnemer aan een spoken word-cursus, actief in het amateurtoneel of in de schilderclub, als bezoeker aan popfestivals of van de opera, vrijwilliger in het streekmuseum of verslaafd aan kunstmusea.

In een wereld waarin digitalisering, robotisering en efficiency steeds belangrijker worden, benadrukt kunst- en cultuureducatie juist het menselijke: het ontwikkelen van je eigen creativiteit en eigenheid. Het leert je de uitingsmogelijkheden van je eigen lichaam kennen, als individu en in samenwerking met anderen.

Cultuurdeelname is een essentieel onderdeel van de persoonlijke & identiteitsontwikkeling. Het draagt bij aan je gevoel van esthetiek en het zelfbewustzijn van ieder mens.

En hoewel wij vinden dat cultuuronderwijs om al die redenen al meer dan genoeg reden is om te koesteren en ruimhartig te ondersteunen, is er ook nog het economische argument: Uit cijfers van het CBS blijkt cultuur ook een economische factor van betekenis te zijn in Nederland. Met een toegevoegde waarde van 25,5 miljard euro (3.7%) aan het bbp is deze sector slechts iets kleiner dan de bouwnijverheid in Nederland, maar tweemaal zo groot als de landbouw - (CBS 19 juli 2019).

Omgevingsgerichte cultuureducatie vormt je tot burger

Doordrongen van het belang van cultuureducatie heeft De Rode Loper op School de afgelopen twintig jaar veel projecten op scholen ontwikkeld. Daarbij ligt de nadruk op projecten die de omgeving van het kind als uitgangspunt neemt, de omgevingsgerichte cultuureducatie. Hierbij worden voor kinderen verbindingen gelegd tussen bijvoorbeeld, scholen, culturele organisaties, kunstinstellingen, kunstenaars, en bewoners in de buurt. Het brengt Kunst Dichtbij (het motto van De Rode Loper op School).

Deze verbindingen worden gemaakt door het organiseren van onder meer: lesprogramma's, tentoonstellingen of podiumpresentaties op een locatie in de buurt, bijdragen aan buurtkranten, etc.

Culturele instellingen en of kunstenaars uit de buurt worden –net als de scholen- zoveel mogelijk betrokken bij het ontwikkelen van de lesprogramma's. De inhoud van de projecten kan gaan over verschillende

aspecten uit de buurt, bv. architectuur, erfgoed, gedeelde geschiedenis, flora en fauna, kunstwerken en monumenten in de buurt, zaken die nu of in de toekomst van de buurt spelen, bijzondere mensen in de buurt.

Vaak worden de kinderen eerst in de rol van onderzoeker/verslaggever geplaatst en worden zij uitgedaagd om – met behulp van kunstzinnige uitingen – te laten zien hoe zij zich tot die zaken verhouden.

Tot slot worden de resultaten van het cultuureducatieprogramma zoveel mogelijk gepresenteerd in de buurt en voor de buurt. In etalages van winkels, in de gangen van het ziekenhuis, in vitrines op straat, in het park, enzovoorts.

Cultuureducatie is van belang voor iedereen

Het is de ervaring van De Rode Loper op School dat deze invulling van omgevingsgerichte cultuureducatie betrokkenheid en meer waardering voor de leefomgeving van kinderen oplevert. Het maakt hen tot jonge burgers die zich verhouden tot hun buurt, hun stad, en de mensen die daar leven.

Dat hun uitingen in het openbaar worden getoond, laat zien dat hun werk serieus wordt genomen en dat ze er trots op kunnen zijn.

Resultaten van kunst- en cultuureducatie*

Creativiteit

- je leert je eigen talenten (en die van anderen) ontdekken
- je leert materiaalkennis en vingervlugheid/-vaardigheid bij het maken van dingen
- je leert nieuwe dingen die je niet in de reguliere lessen leert
- je ontdekt de kracht van verbeelding (dat verbeelding alles mogelijk maakt, je overal brengt en dat het je veel narigheid doet vergeten)
- je leert dat dingen combineren en mixen tot verrassende resultaten kunnen leiden
- je leert de voldoening van het bedenken en maken van nieuwe dingen

Zelfreflectie

- je leert beter te kijken, te luisteren, te bewegen, te voelen (je zintuigen beter gebruiken)
- je leert jezelf beter te uiten
- je ontdekt wat jou stimuleert/inspireert
- je leert genieten en dingen leuk/mooi vinden
- je leert omgaan met onzekerheden
- je leert dat oefenen kunst baart (doorzettingsvermogen)
- je leert dat met anderen samen dingen maken/doen leuk en stimulerend kan zijn
- je leert waarin jij uniek bent
- je leert over zingeving

Communicatie

- je ontdekt nieuwe manieren om met elkaar te communiceren (muziek, beweging, taal, vormgeving)
- je leert naar elkaar te luisteren en te kijken
- je leert wat beelden (foto's, schilderijen) je kunnen zeggen, je leert beeldtaal

- je leert dat lichaamshouding, stemgebruik etc. veel zeggen over wat de ander vindt en wil
- je leert om constructieve kritiek te krijgen en te uiten
- je leert karakters te benoemen en uit te beelden
- je leert je gevoelens te uiten
- je kunt emoties samen delen: lachen, huiveren, genieten, verdrietig zijn
- je leert door samen het eindresultaat te beoordelen

Cultuureducatie boort de creativiteit in kinderen aan, waar zij (en de samenleving) hun leven lang plezier van hebben!

Samenwerken

- je leert luisteren en iets naar voren te brengen in de groep
- je leert adviezen en kritiek te krijgen en te geven
- je leert dat je samen tot meer in staat bent
- je leert wat de sterke en zwakke punten zijn van jezelf en van je teamgenoten
- je leert verantwoordelijkheid te delen en te nemen

- je leert ook verantwoordelijkheid te nemen voor mislukkingen en daarbij hulp te vragen
- je leert dat jouw acties invloed hebben op anderen
- je leert dat ook kleine bijdragen heel waardevol kunnen zijn
- je leert dat dingen ook kunnen mislukken en hoe je dan door kunt gaan
- je leert dat samen iets moois maken, veel plezier en voldoening geeft
- samen kunst maken/beoefenen versterkt sociale banden, ook met 'vreemden'; het verbindt

Organiseren

- je leert samen een doel te formuleren
- je leert overleggen: wie doet wat
- je leert plannen: waar moet je beginnen en wat moet je daarna doen
- je leert het belang van concentratie en focus
- je leert wat jouw bijdrage kan zijn in het grotere geheel
- je leert samen beslissingen te nemen

Problemen oplossen

- je mag fouten maken
- je wordt gestimuleerd op een andere manier dingen op te lossen
- je leert experimenteren, durven
- je leert nieuwe dingen ontdekken
- je leert dat met verbeelding niets onmogelijk is
- je leert dat kleine verschillen grote gevolgen kunnen maken
- je krijgt nieuwe inzichten.

Sociale verantwoordelijkheid

- je waardeert je omgeving meer
- je leert dat andere mensen anders kunnen denken en anders naar de wereld kunnen kijken dan jijzelf en dat dat heel waardevol kan zijn
- je ontdekt dat je onderdeel bent van een samenleving waarin ieder mens anders is en er mag zijn
- je leert rekening houden met anderen
- je leert verschillen in culturen waarderen

Omgaan met techniek

- je leert nieuwe technieken kennen en gebruiken
- je leert hoe je technieken creatief kunt inzetten
- je leert dat technieken een verlengstuk van jezelf kunnen zijn.
- je leert dat wat je wilt, met verschillende technieken te realiseren is

* Voor het deel 'resultaten' is ook gebruik gemaakt van het artikel 'The importance of Arts in education' van M.R.C. Says (www.mrcsays.com)

